

Nederlandse media & het koningshuis

Meer weten?

Onderzoekers Nieuwsmonitor

Joep Schaper

Nadia Ismaili

Kasper Welbers

Nel Ruigrok

→ 06 27 588 586

→ nel@nelruigrok.nl

→ www.nieuwsmonitor.net

→ Introductie

Maandag 31 januari 2011 is de verjaardag van koningin Beatrix. Zij wordt die dag 73 jaar. Een nieuw moment voor de Nederlandse media om te speculeren over de opvolging van de koningin door Willem-Alexander. Zo kopt *NRC Handelsblad* op zaterdag 29 januari: “Gaaf de koningin maandag zeggen dat ze vertrekt? Of anders later dit jaar?” en bericht EénVandaag een dag eerder dat van de ondervraagde Nederlanders 70% vindt dat de koningin zelf haar moment van vertrek mag kiezen. Uit het onderzoek blijkt verder dat de Nederlanders veel vertrouwen hebben in de koningin: 75 procent van de ondervraagden heeft vertrouwen in ons staatshoofd. Vorig jaar was dit percentage iets lager, 72 procent. Willem-Alexander daarentegen kan op een stuk minder vertrouwen rekenen: 64 procent. Dit is iets hoger dan een jaar geleden (60%) maar aanzienlijk lager dan twee jaar geleden toen 8 op de 10 Nederlanders vertrouwen had in hem als troonopvolger.

In dit onderzoek kijken we in hoeverre de Nederlandse media in 2010 hebben bericht over het koningshuis. Naast koningin Beatrix kijken we ook naar de aandacht voor Willem-Alexander en prinses Maxima.

→ Methode

Een uitgebreide, gespecialiseerde computerinfrastructuur – [AmCAT](#) – vormt de basis voor de inhoudsanalyses van nieuwsmedia. De database waarmee de Nieuwsmonitor werkt, bevat een thematische lijst met duizenden onderwerpen, organisaties en personen die vaak in nieuws voorkomen. Deze lijst is op basis van jaren wetenschappelijk mediaonderzoek gegroeid en bijgesteld. Met deze begrippenlijst hebben we voor de betrokken actoren in dit onderzoek een automatische inhoudsanalyse uitgevoerd. De zoektermen voor de koningin en de kroonprins bestaan uit hun voornaam. Bij prinses Maxima hebben we daarnaast trefwoorden gevoegd als haar achternaam, prinses, etc. Deze extra zoektermen zijn noodzakelijk om het nieuws over bijvoorbeeld weerberichten (“met maxima tussen de 0 en 5 graden”) uit te sluiten.¹

Dataverzameling

Het onderzoek is uitgevoerd in verschillende media: de landelijke dagbladen en de gratis dagbladen.

Tabel 1: Overzicht van de media

Landelijke dagbladen ²	Gratis dagbladen
<i>de Volkskrant</i>	<i>Metro</i>
<i>NRC Handelsblad</i>	<i>Sp!ts</i>
<i>Trouw</i>	<i>De Pers</i>
<i>De Telegraaf</i>	

→ Het koningshuis in de dagbladen

In deze paragraaf kijken we naar de aandacht voor de verschillende leden van de koninklijke familie in de Nederlandse media. We beginnen met de dagbladen. In eerste instantie kijken we naar alle dagbladen samen en geven we een overzicht van de berichtgeving per week voor zowel koningin Beatrix als kroonprins Willem-Alexander als prinses Maxima (zie figuur 1).

Opvallend is vooral dat er geen week voorbijgaaf zonder nieuws over een van de drie leden van het koningshuis. Een eerste piek is te zien rond week 8, de week van de val van kabinet

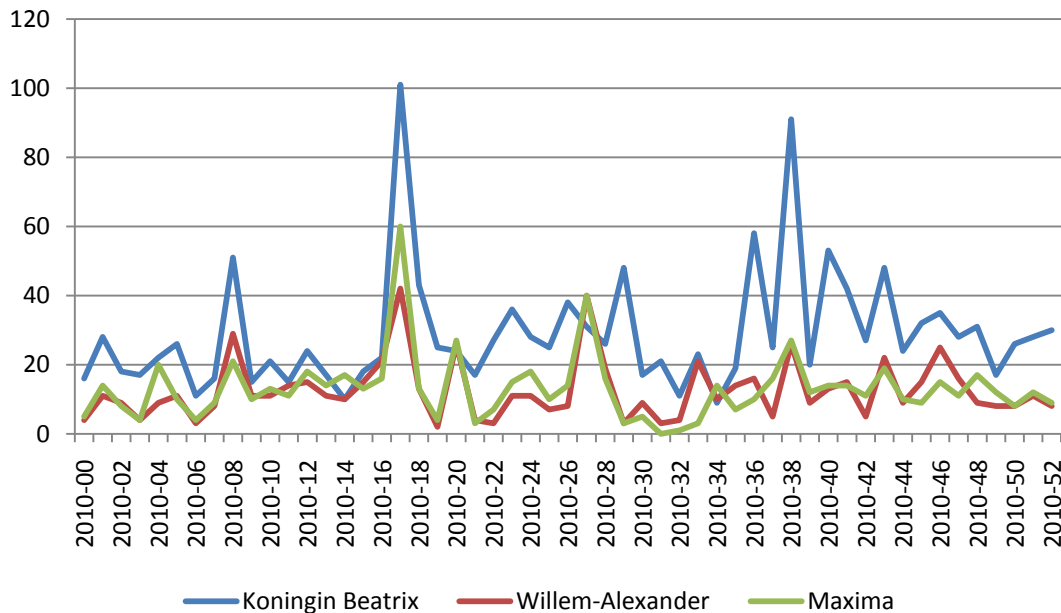
¹ De toon van het nieuws wordt berekend door tekst eerst te reduceren tot de woordstammen (lemmata) en vervolgens die woordstammen op te zoeken in een Sentimentlexicon. Dat lexicon is door Piek Vossen en Isa Maks samengesteld op basis van verscheidene bestaande bronnen zoals WordNet en thesauri en vervolgens handmatig gecorrigeerd en verbeterd. Nadat eventuele negatie is verwerkt worden alle sentimentwaardes van de woordstammen gemiddeld om tot het sentiment per artikel te komen.

² Met de dagbladuitgevers hebben we een overeenkomst dat we de opgemaakte versie van de dagbladen mogen ‘scrapen’ van hun internetpagina’s. Deze artikelen worden opgeslagen in onze database en bewaard voor de wetenschappelijke replicatie van ons onderzoek. Wij verkopen vervolgens de analyses die we uitvoeren en mogen hierbij citaten gebruiken (bv koppen van artikelen) in onze rapportages. Indien gewenst worden online de URL’s meegeleverd van de artikelen. Deze zijn vervolgens te lezen indien de opdrachtgever een online-abonnement heeft het betreffende dagblad. De dagbladen zonder een opgemaakte versie van de krant ontbreken in ons standaardpakket.

Balkenende IV. De koningin werd voornamelijk met die gebeurtenis genoemd. Het prinselijk paar kwam in het nieuws vanwege hun bezoek aan de Olympische Spelen in Vancouver. Daarnaast was er aandacht voor de biografie 'Koning Willem IV' van de journalisten Remco Meijer en Jan Hoedeman, die in deze week uitkwam.

Rond 30 april 2010 waren alle leden van het koningshuis weer veelvuldig in het nieuws. Het 30-jarige koningschap van Beatrix vulde de dagbladen: "Dertig jaar Beatrix in feiten" (*Metro*, 30 april 2010). Daarnaast stonden de media stil bij de herdenking van de aanslag van een jaar geleden in Apeldoorn. Willem-Alexander kwam in deze periode in het nieuws met speculaties over de mogelijke opvolging van zijn moeder.

Figuur 1. Aandacht voor de koninklijke familie in de Nederlandse dagbladen

Twee weken later kwamen Maxima en Willem-Alexander vaker in het nieuws dan koningin Beatrix. De berichtgeving ging over de verjaardag van Maxima en de reis van het paar naar Sjanghai in die weken. Een paar weken later, begin juli, waren zij wederom meer in het nieuws dan de koningin. Dit maal vanwege hun bezoek aan Zuid-Afrika om het Nederlands elftal aan te moedigen in de halve finale "Oranjes bij halve finale" (*De Telegraaf*, 6 juli 2010) en in de finale "Kroonprins gelooft in wereldtitel" (*De Telegraaf*, 8 juli 2010). Een paar dagen later werd dit nieuws gevolgd door berichtgeving over het koninklijk paar dat na het voetbal toch naar hun omstreden villa in Mozambique was gereisd ("Oranjes vieren toch vakantie in villa", *Sp!ts*, 12 juli 2010).

Intussen kwam koningin Beatrix in de zomer van 2010 vooral in het nieuws in verband met de formatie die van start was gegaan. Met de benoeming van Lubbers als informateur, na het mislukken van de onderhandelingen voor een Paars Plus kabinet eind juli, drukte zij een duidelijk stempel op de formatie. In de woorden van Lubbers vond de koningin het aanstellen van Rutte als informateur "een waagstuk dat ze niet moest bevorderen". Deze uitspraak leverde een hoop kritiek op zowel aan het adres van de koningin als aan het adres van Lubbers die met zoveel openheid over zijn gesprek met het staatshoofd, zo was de gedachte van velen, zijn boekje te buiten was gegaan. Een paar weken later zag de rol van de koningin in de formatie er heel anders uit. Waar ze eerst een stempel op de formatie leek te drukken, werd ze nu gepasseerd door de politiek. De partijleiders van VVD CDA en PVV hadden onderling besloten verder te gaan met de vorming van een minderheidskabinet en wensten niet aan andere coalities deel te nemen. Op 9 augustus schreef *De Telegraaf* "Koningin buitenspel".

Rond Prinsjesdag was een volgende piek te zien in de berichtgeving "Groot feest ondanks sombere boodschap" schreef *De Telegraaf* op 22 september. Het was echter niet alleen feest. De 'waxinewerper' zorgde voor de nodige commotie gevolgd door de nodige berichtgeving over het incident: "Waxinewerper stookt vuur op" (*Metro*, 23 september 2010).

In oktober kwam de koningin vooral in het nieuws wanneer zij eerst Mark Rutte aanstelde tot formateur om hem vervolgens te verwelkomen met het eerste kabinet Rutte op het bordes. In deze periode was er vooral nieuws over de formatieperiode waarin de rol van de koningin niet onbesproken bleef. Met de komst van het nieuwe kabinet werd ook de rol van de monarchie tegen het licht gehouden: "PvdA bepleit inperking rol staatshoofd" (*Trouw*, 15 november 2010). Veel berichtgeving in deze periode ging over de mogelijke verandering van het koningschap als Willem-Alexander de troon zou betreden: "Rutte voelt weinig voor andere rol staatshoofd" (*de Volkskrant*, 18 november 2010).

Aan het einde van het jaar zorgde de kersttoespraak van de koningin evenals vorig jaar voor aandacht. "Wees koningin Beatrix Geert Wilders terecht, of was het omgekeerd?" (*NRC Handelsblad*, 27 december 2010). In de toespraak benadrukte de koningin het belang van elkaar verdragen, het zoeken naar wat onderling verbindt, de ander te behandelen zoals we zelf behandeld wensen te worden. PVV-leider Geert Wilders reageerde snel, per twitterbericht en gebruikte als voorbeeld de vlak voor kerst opgepakte Somalische terreurverdachten: "De 12 opgepakte Somalische terreurverdachten zochten volgens mij in NL niet direct naar wat ons verbindt en delen onze waarden vast ook niet." Een berichtenwisseling die in de dagbladen kon rekenen op publiciteit.

→ De dagbladen en het koningshuis

In onderstaande tabel gaan we in op de aandacht voor de leden van de koninklijke familie in de individuele dagbladen. We hebben hierbij het aandeel van het nieuws over de drie leden van de koninklijke familie vergeleken met het aandeel van het totale nieuws dat zij vertegenwoordigen (zie tabel 1). In de eerste kolom het totaal aantal artikelen per dagblad met in de tweede kolom het percentage dat dit nieuws vertegenwoordigt. In de andere kolommen het aantal artikelen waarin respectievelijk Beatrix, Willem-Alexander en Maxima wordt genoemd met daarbij steeds de hoeveelheid van het totale nieuws dat de berichtgeving in het dagblad vertegenwoordigt.

Tabel 1. Overzicht van het nieuwsaanbod in de dagbladen gemeten in aantal artikelen

Dagblad	Nieuws in 2010		Beatrix		Willem-Alexander		Maxima	
	aantal artikelen	%	Aantal	in %	Aantal	in %	Aantal	in %
de Volkskrant	57078	22.9	366	23.9	193	29	195	28.1
NRC Handelsblad	38618	15.5	227	14.8	88	13.2	64	9.2
De Telegraaf	57054	22.9	366	23.9	148	22.2	192	27.7
Trouw	46119	18.5	280	18.3	90	13.5	91	13.1
Sp!ts	18008	7.2	102	6.7	53	8	45	6.5
Metro	16751	6.7	123	8	66	9.9	80	11.5
De Pers	15299	6.1	67	4.4	28	4.2	26	3.8
Totaal	248927	100	1531	100	666	100	693	100

Leesvoorbeeld: de Volkskrant vertegenwoordigt in het algemeen 22.9% van het nieuws. Wanneer we kijken naar de berichtgeving waarin de koningin wordt genoemd, vertegenwoordigt de Volkskrant 23,9% van het nieuws.

De Volkskrant en De Telegraaf zijn de dagbladen die de drie leden van de koninklijke familie veruit het vaakst noemen. Zij zijn qua omvang ook nagenoeg gelijk en opvallend is dat zij koningin Beatrix in precies evenveel artikelen noemen (366). *De Volkskrant* besteedt echter meer aandacht aan zowel Maxima als Willem-Alexander, waardoor die krant toch als koploper uit de bus komt, waar het gaat om het vermelden van deze leden van het koningshuis. Voor beide dagbladen geldt dat zij meer nieuws vertegenwoordigen waar het gaat om 'Royalty nieuws' dan verwacht mag worden uitgaande van het totale nieuws in 2010. Vooral de relatieve hoeveelheid nieuws over Willem-Alexander en Maxima in *de Volkskrant* (respectievelijk 29 en 28.1%) is duidelijk meer dan de 22.9% die de krant normaal vertegenwoordigt.

Een ander beeld is te zien bij *NRC Handelsblad*. Deze krant noemt de drie Oranjes iets minder dan je zou verwachten. Dit is vooral het geval bij Maxima. Zij wordt in 64 artikelen in *NRC Handelsblad*

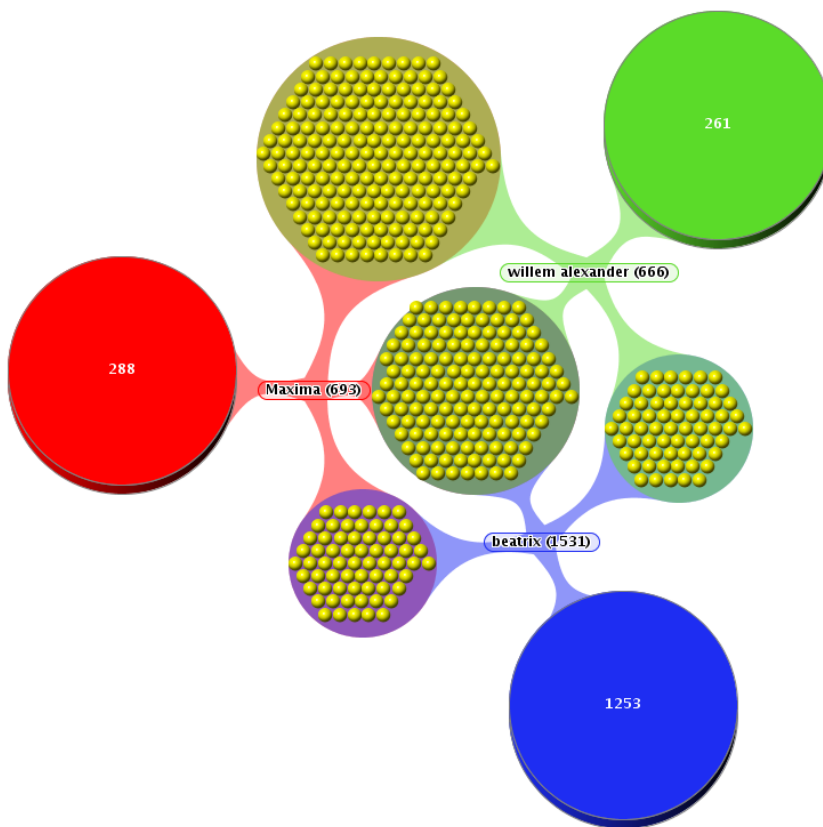
genoemd. Dit is goed voor 9,2% van het totale nieuws over haar, terwijl *NRC Handelsblad* normaal gesproken ruim 15% van het nieuws vertegenwoordigt.

De gratis dagbladen laten ook een interessant verschil zien. *Metro* lijkt het meest koningsgezind van de drie gratis bladen. De krant vertegenwoordigt respectievelijk 8%, 9,9% en 11,5% van het nieuws over Beatrix, Willem-Alexander en Maxima, terwijl zij normaal 6.7% van het nieuws voor haar rekening neemt. *Sp!ts* daarentegen besteedt aanzienlijk minder aandacht aan de Oranjes dan je zou verwachten.

→ Hoe komen de verschillende leden van het koningshuis in het nieuws?

In de onderstaande figuur geven we weer in hoeveel artikelen de leden van het koninklijk huis samen voorkomen in de berichtgeving en alleen. In totaal tellen we 2273 artikelen waarin een of meerdere leden worden genoemd in de berichtgeving. Koningin Beatrix wordt in 1531 artikelen genoemd, waarvan in 1253 artikelen (blauwe bol) alleen. In de middelste bol staan 146 artikelen waarin zowel Beatrix, Willem-Alexander en Maxima worden genoemd. Daarnaast wordt Beatrix in 66 artikelen alleen met Willem-Alexander genoemd (groen/blauwe bol rechtsonder) en in 66 artikelen alleen met Maxima (paarse bol linksonder).

Figuur 2. De berichtgeving over koningin Beatrix, Willem-Alexander en Maxima

Maxima en Willem-Alexander kwamen vaak samen in het nieuws voor (lichtbruine bol) 193 maal, maar nog vaker alleen. Maxima iets vaker (288 maal) dan Willem-Alexander (261). In deze artikelen werd Maxima vooral genoemd in de ceremoniële rol van het uitreiken van prijzen of het doorknippen van linten. Daarnaast werd zij genoemd in verband met het verlenen van microkredieten, waar ze zich sterk voor maakt. Opvallend hierbij is dat het vooral *De Telegraaf* is die aan deze activiteit van de prinses aandacht schonk.

Ten slotte werd haar naam ook veelvuldig genoemd in de zaak tegen Poch, de piloot die mee zou hebben gewerkt aan het doden van tegenstanders van het regime van Videla. Getuigen verklaren in

deze zaak dat Poch hen details hierover heeft verteld nadat er werd gesproken over het huwelijk van onze kroonprins met Maxima.

Willem-Alexander werd alleen ook veelvuldig genoemd met ceremoniële taken. Daarnaast kwam hij veel in het nieuws met het watermanagement en zijn inzet voor schoon water en goed sanitair in de wereld "Prins op de bres voor schone wc's" (*De Telegraaf*, 14 september 2010).

→ De toon van het nieuws rond de leden van de koninklijke familie

Naast de hoeveelheid nieuws over de verschillende leden van het koninklijk huis is het interessant om te kijken naar de toon van deze berichtgeving. Schrijven de dagbladen positief of negatief over het koningshuis? In deze paragraaf gaan we daarop in. Per artikel hebben we de positieve en negatieve woorden bekeken en een gemiddelde score berekend per artikel. In de onderstaande tabel staat de gemiddelde toon van de artikelen in de diverse dagbladen vermeld. Deze toon kan variëren van uiterst negatief (-1) tot uiterst positief (1).

Tabel 2. Toon van het nieuws waarin de leden van het koningshuis worden genoemd

Dagblad	Beatrix		Willem-Alexander		Maxima		Totaal	
	aantal	toon	aantal	toon	aantal	toon	Aantal	toon
de Volkskrant	366	.05	193	.10	195	.11	574	.08
NRC Handelsblad	227	.01	88	.06	64	.03	314	.02
De Telegraaf	366	.23	148	.20	192	.29	551	.24
Trouw	280	.12	90	.08	91	.10	374	.12
Sp!ts	102	-.06	53	.09	45	.10	150	.02
Metro	123	.10	66	.23	80	.27	215	.16
De Pers	67	-.07	28	.14	26	.06	95	.02
Totaal	1531	.09	666	.13	693	.17	2273	.12

Leesvoorbeeld: de Volkskrant noemt in 366 artikelen koningin Beatrix. De gemiddelde toon van deze artikelen is licht positief (0.5).

De gemiddelde toon van het nieuws waarin een van de leden van het koningshuis worden genoemd is licht positief, .12. In *De Telegraaf* is de berichtgeving het meest positief (.24) terwijl in *NRC Handelsblad*, *Sp!ts* en *De Pers* de toon van het nieuws maar heel weinig boven neutraal ligt (.02). Het nieuws is gemiddeld het meest positief wanneer Willem-Alexander wordt genoemd (.13) op de voet gevolgd door het nieuws waarin zijn vrouw ook wordt genoemd (.12). In de berichtgeving over koningin Beatrix daalt de toon van het nieuws in zowel *Sp!ts* als *De Pers* onder nul tot respectievelijk -.06 en -.07. Ook hier zien we de meest positieve berichtgeving in *De Telegraaf*. De berichtgeving waarin de koningin wordt genoemd is gemiddeld .23 van toon, aanzienlijk positiever dan alle andere dagbladen. *De Volkskrant*, die de leden van het koningshuis toch het meest noemt in de berichtgeving is aanzienlijk minder positief in de berichtgeving dan *De Telegraaf*. De berichtgeving waarin koningin Beatrix wordt genoemd is licht positief (.05) en het nieuws waarin Willem-Alexander en Maxima worden genoemd is wel iets positiever (respectievelijk .10 en .11), maar blijft nog ver achter bij de toon van de krant van Wakker Nederland.

→ Conclusie

Geen week gaat voorbij in de Nederlandse media zonder nieuws over de koninklijke familie. Veruit het meeste nieuws gaat hierbij over de koningin maar ook Willem-Alexander en Maxima zijn vaak in de berichtgeving te vinden. Een belangrijk thema dat speelde was de troonopvolging. Al vanaf eind januari 2010 begonnen de speculaties of de koningin, na 30 jaar op de troon te hebben gezeten, het tijd

zal vinden om het stokje door te dragen aan Willem-Alexander. Dit onderwerp ging gepaard met een discussie over de rol van het koningshuis en de vraag of het tijd was voor een verandering van deze rol, naar een meer ceremoniële rol. Deze discussie laaide helemaal op na de formatie periode waar in de laatste fase de koningin buitenspel werd gezet door de leiders van VVD, CDA en PVV die samen hadden besloten alleen de optie van een minderheidskabinet met gedoogsteun van de PVV te accepteren.

Naast deze politiek getinte berichtgeving zagen we ook veel artikelen verschijnen over publieke optredens van de leden van het koningshuis en kwamen ze in het nieuws met kleine schandalen rond hun vastgoedbeleid: het vakantiehuis in Mozambique en de plannen om kapitale villa's te bouwen op een koninklijk landgoed. Het meeste nieuws over de leden van het koningshuis vonden we in *de Volkskrant*, op de voet gevolgd door *De Telegraaf*. Wat de gratis dagbladen betreft zagen we dat vooral *Metro* veel publiceert over de Oranjes. De toon van het nieuws is daarbij wel verschillend. *De Telegraaf* is het meest positief in de berichtgeving, *de Volkskrant* al een stuk minder en zowel in *NRC Handelsblad*, *Sp!ts* en *De Pers* vonden we in de berichtgeving waarin de koningin werd genoemd een negatieve toon.

De uitgevoerde analyses geven slechts een indicatie van de teneur van het nieuws en de manier waarop de verschillende leden van het koningshuis in het nieuws zijn gekomen. Oranjes in de verschillende media worden genoemd, en om te analyseren hoe zij daarbinnen precies worden afgeschilderd, is meer en uitgebreider onderzoek nodig. Desalniettemin laat deze analyse zien dat in de berichtgeving van de media nog steeds sprake is van een positieve houding ten aanzien van het koningshuis.